

TOEKOMST

Waarom zijn er oorlogen?

Het is een simpele vraag, door menig mens gesteld. Waarom is er altijd en overal weer gewapende strijd? Vergeten we de pijn van vorige veldslagen? Waar komt toch die drift vandaan om elkaar naar het leven te staan? Antwoorden zijn er te kust en te keur. De socioloog zegt dat het komt door een overschot aan jonge mannen, de historicus ziet een oorzakelijk verband met een vorig vredesverdrag, de theoloog zoekt het bij de erfzonde, de geloofsfanaticus schuift de schuld af op het andere geloof, de marxist ziet de evolutionaire onvermijdelijkheid en de filosoof goochelt met begrippen als mimetische begeerte en het mechanisme van de zondebok.

Deze baaierd aan verklaringen toont al aan dat we het niet met zekerheid weten. Wat we wel weten is dat er geen enkele samenleving oorlog helemaal heeft kunnen uitbannen. Hoewel, volgens Amerikaanse wetenschappers als Steven Pinker en Jeremy Rifkin moeten we onze zegeningen tellen. Zij zien een aarde die steeds veiliger wordt. Kort gezegd, het aanbrenge van landsgrenzen heeft onze veiligheid enorm verhoogd. En ze hebben indrukwekkend veel data om dat te onderbouwen. Geen betere beschermer van onze veiligheid dan vadertje staat, zo luidt hun conclusie.

Nou fijn dan, hoor ik u denken. Een schrale troost voor de slachtoffers van Hitler, Stalin en Mao, die alle drie juist als staatshoofd zoveel bloed verspilden.

In 1945 klonk wereldwijd: nooit meer. Ban de oorlog uit. Maar alle verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog ten spijt is de eeuwig durende vrede uitgebleven. Op vrijwel alle continenten is er sindsdien toch weer gevochten. Om er slechts een paar te noemen: Korea, Vietnam, Angola, Colombia, Joegoslavië en nu weer in Syrië.

Wat moet je dan wél doen om vrede te realiseren?

Al in de tijden van de Grieken en de Romeinen was het een bekende uitdrukking: als je vrede wilt, bereid je dan voor op de oorlog. Daarmee werd bovenal bedoeld dat een land zijn verdediging op orde moest brengen om vijanden de lust tot oorlog voeren te ontnemen. Het is een waarheid die tot op de dag van vandaag nog niets aan zeggingskracht heeft ingeboet.

Los van de strikt militaire verdediging van een land, geldt het evenzeer voor de mentale weerbaarheid. Moeten we onszelf vragen durven te stellen. Welke waarden en normen willen we per se verdedigen? De vrijheid van meningsuiting? De gelijkheid van man en vrouw? Geloofsvrijheid? Staan we als maatschappij wel pal voor deze verworvenheden? Weten we onze kinderen wel ervan te doordringen dat waarden en normen als een geloof moeten worden uitgedragen en beleden? Dat ze, hoewel onwrikbaar lijkend, net als koraal kunnen afsterven?

De lessen van Kamp Amersfoort zijn nog steeds actueel. Daar is immers te zien, te beleven en te ervaren hoe hard het kwaad kan toeslaan. Dat eerlijke, aardige en intelligente mensen ineens moeten dansen naar de pijpen van een abject regime. Dat je zomaar kan worden gemarteld en zelfs geëxecuteerd, zonder dat er een haan naar kraait.

Om die reden willen we dit oude verhaal met nieuw elan vertellen. In een nieuw onderkomen, en met de aller modernste museale uitingen. Dat kost een paar centen, maar het verhaal van Kamp Amersfoort is het meer dan waard. Niet alleen om te blijven vertellen wat er toen is gebeurd, maar juist ook om de brug te slaan naar het heden en de nabije toekomst. Niet enkel voor deze regio, maar voor alle jongeren in Nederland. Dat is onze ambitie.

We willen zaadjes planten in de zielen van de duizenden jongeren die ons gaan bezoeken. Opdat elke jonge generatie weer leert begrijpen dat je vrijheid te allen tijde moet verdedigen. Dat ze bij vertrek ervan doordrongen zijn dat één Kamp Amersfoort in onze geschiedenis meer dan genoeg is.

Dat ze begrijpen dat democratie een omarmende houding vraagt, dat we met elkaar de samenleving vormen. Een samenleving die het individu op zijn beurt de ruimte geeft om zichzelf te zijn.